

ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ ТА БЕЗБАР'ЄРНОГО БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 305+342.722

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/346-347

Лариса НАЛИВАЙКО

помічник ректора з гендерних питань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Забезпечення гендерної рівності є обов'язковим елементом переважної більшості міжнародних документів, орієнтованих на людину та забезпечення її основоположних прав і свобод. В умовах війни Україна має вагомі досягнення у сфері забезпечення належного рівня гендерної рівності: ухвалення законів, прийняття державних стратегій та національних планів, ратифікація міжнародних конвенцій та декларацій.

Одним із важливих напрямів співробітництва нашої держави з міжнародними партнерами є імплементація норм з питань гендерної рівності в секторі безпеки та оборони.

У сьогоденні умовах гендерна рівність та рівноправ'я статей в секторі безпеки та оборони стають не лише моральним та етичним обов'язком, але й стратегічною необхідністю для підвищення ефективності та стабільності його функціонування. Незважаючи на поступові зміни та вдосконалення гендерної політики у зазначених сферах (боротьба з проявами гендерної нерівності, дискримінації та насильства), існують виклики та проблеми, що потребують уваги та розв'язання.

Зокрема, недостатнє представництво жінок у військовій сфері, достатньо низький рівень обізнаності про гендерні питання серед військовослужбовців залишаються серйозними викликами. У цьому контексті розуміння та ефективне вирішення гендерних проблем стає нагальною необхідністю.

У вітчизняній науці пропонується аналізувати існуючі проблеми та чітко визначати шляхи подальшого розвитку гендерної політики у секторі безпеки та оборони. Проведення досліджень та отримані висновки стануть підґрунтям для подальших дій у створенні гендерно чутливого та рівноправного середовища у цих стратегічно важливих галузях [1, с. 62–64].

Гендерна рівність у військовій службі – це поняття, що відображає стан взаємовідносин, можливостей та обов'язків між чоловіками та жінками у військовій сфері. Дослідження цього аспекту військової діяльності включає аналіз різних питань, таких як доступ до військової кар'єри, участь у бойових діях, професійні можливості та розвиток кар'єри, а також військова дисципліна та культура.

Однією з головних проблем у досягненні гендерної рівності у військовій службі є нерівність в доступі до військової кар'єри. Традиційно військова служба була переважно чоловічим доменом, і деякі країни досі зберігають обмеження на вступ жінок до певних військових спеціальностей або військових підрозділів. Водночас в інших країнах проводяться політики активного залучення жінок до військової служби та забезпечення їхнього рівного доступу до всіх сфер військової діяльності [2, с. 81–83].

Крім того, гендерна рівність у військовій службі також охоплює питання статевої дискримінації та сексизму. Жінки на військовій службі можуть стикатися зі стереотипами, упередженнями та обмеженнями у професійному розвитку через свою стать. Запобігання та боротьба з такими формами дискримінації є важливим елементом забезпечення гендерної рівності.

Отже, гендерна рівність у військовій службі вимагає комплексного підходу, який враховує різні аспекти військової діяльності та сприяє створенню середовища, де чоловіки та жінки мають рівні можливості та права.

Розвиток гендерної політики в секторі безпеки та оборони передбачає прогресивне перетворення стереотипних уявлень щодо ролей чоловіків та жінок у військовому середовищі та управлінні безпекою. Ось кілька ключових аспектів цього процесу [3, с. 106–109]:

1. Забезпечення рівних можливостей: охоплює розробку політики, спрямованої на зменшення статевої дискримінації у просуванні по службі та професійному розвитку;

2. Сприяння різноманітності: гендерна політика сприяє різноманітності в військовому середовищі шляхом активного залучення жінок, осіб інших гендерних та сексуальних орієнтацій, а також розгляду їхніх потреб та перспектив у контексті безпеки та оборони;

3. Створення гендерно чутливих середовищ: це означає розробку освітніх програм, тренінгів та організацію кампаній з підвищення свідомості щодо гендерних питань та насильства;

4. Врахування гендерної перспективи в стратегічному плануванні: гендерна політика в секторі безпеки та оборони передбачає врахування гендерної перспективи у всіх аспектах стратегічного планування та прийняття рішень;

5. Сприяння гендерному дослідженню та аналізу: гендерна політика в секторі безпеки та оборони включає підтримку гендерних досліджень та аналізу для збору даних та інформації щодо гендерних розбіжностей у військовій сфері та розробки відповідних стратегій та заходів.

Загальною метою розвитку гендерної політики є створення більш справедливого, рівноправного та ефективного військового середовища, яке відповідає потребам та інтересам всіх його членів, незалежно від статі чи гендерної приналежності [4].

Аналізуючи сучасний стан гендерної політики в секторі безпеки та оборони, можна зробити кілька важливих висновків: гендерна рівність в цих сферах є ключовою для забезпечення сталого розвитку. Незважаючи на досягнення у певних аспектах, є важливі проблеми, які вимагають подальшої уваги та вирішення.

Ефективна реалізація гендерної політики потребує співпраці між різними суб'єктами, включаючи державні органи, військові структури, громадські організації та міжнародних партнерів. Динамічний розвиток сучасного світу вимагає постійного моніторингу та оновлення гендерної політики відповідно до нових викликів та можливостей.

Гендерна політика повинна бути спрямована на забезпечення інклюзивності та рівних можливостей для всіх членів суспільства, незалежно від їхньої статі чи гендерної ідентичності. Важливо підтримувати та розвивати діалог з усіма зацікавленими сторонами для досягнення спільних цілей гендерної рівності, в тому числі в секторі безпеки та оборони.

Інституції громадянського суспільства у партнерстві з органами публічної влади мають зробити гендерну складову та гендерну рівність частиною повоєнного плану відновлення нашої держави, забезпечивши попередньо можливість обговорення на різних рівнях усіх дискусійних питань із залученням міжнародної спільноти. Загальна консолідація зусиль та постійне вдосконалення підходів до реалізації гендерної політики сприятиме створенню більш справедливого, стійкого та безпечного світу для всіх громадян, в тому числі і у повоєнний період.

1. Наливайко Л., Марценюк Л. Права жінок та гендерна рівність в Україні: проблеми теорії та практики. *Приватне та публічне право*. 2022. № 1. С. 61–66.

2. Наливайко І. Гендерна парадигма: вітчизняна практика та міжнародний досвід. *Нове українське право*. 2022. Т. 2. № 6. С. 80–85.

3. Дрозд О. Гендерна рівність у сфері безпеки й оборони: міжнародний досвід. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 105–110.

4. Васечко Л. Гендерна рівність в умовах воєнного стану. *Гендерні студії у вищій школі: сучасні виклики та досягнення : матеріали Всеукр. науково-пед. підвищ. кваліфікації* (м. Львів, 5 верес. – 16 жовт. 2022 р.). Львів, 2022. С. 18–21.